

jest **Rasizm** przestępstwem

Zgłoś przestępstwo motywowane nienawiścią!

Broszura ta przeznaczona jest dla osób, które doświadczyły agresji fizycznej, psychicznej, nękania, czy obelg ze względu na swoją przynależność rasową lub etniczną, kolor skóry, narodowość, wyznawaną religię, bezwyznaniowość albo były świadkiem takiego zdarzenia.

Celem tej ulotki jest zachęcenie do zgłaszania tego rodzaju przypadków organom ścigania.

Ulotka zawiera informacje o tym:

- co to jest przestępstwo motywowane nienawiścią,
- w jaki sposób można zgłosić przypadek takiego przestępstwa,
- co się dzieje po zgłoszeniu przestępstwa,
- o instytucjach i organizacjach pomagających pokrzywdzonym.

Przestępstwa motywowane nienawiścią (ang. hate crime, czasem określane jako przestępstwa motywowane uprzedzeniami) mają bezpośredni związek z nietolerancją, uprzedzeniami, postawami rasistowskimi i ksenofobicznymi. Przestępstwa takie mogą zostać popełnione ze względu na płeć, wiek, orientację seksualną czy niepełnosprawność ofiary, lecz **prawo polskie wyodrębnia i przewiduje szczególne kary tylko za przestępstwa popełniane ze względu na czyjąś narodowość, przynależność rasową, etniczną, religijną lub bezwyznaniowość**. Prawie każde przestępstwo może być motywowane nienawiścią.

Mogą to być np.: wyzwiska, groźby, przemoc fizyczna (np. pobicie), seksualna, przemoc psychiczna, nękanie, rozbój, uszkodzenie mienia, podpalenie, kradzież czy zabójstwo. Polskie prawo wyodrębnia i szczególnie karze niektóre z tych zachowań, gdy są motywowane nienawiścią.

WAŻNE: *Jedynym elementem wiktyimizującym ofiarę przy przestępstwach motywowanych nienawiścią jest jej przynależność do danej grupy, często „mniejszościowej”.*

Za przestępstwa motywowane nienawiścią uznaje się w polskim kodeksie karnym (k.k.) takie przestępstwa jak:

- stosowanie przemocy (art. 119 § 1 k.k.),
- stosowanie groźby bezprawnej (art.119 § 1 k.k.),
- nawoływanie do użycia przemocy lub groźb wobec osoby bądź grupy osób (art.119 § 2 k.k.),
- nawoływanie do nienawiści na tle różnic narodowościowych, rasowych czy etnicznych (art. 256 § 1 k.k.) oraz
- publiczne znieważenie osoby bądź grupy (art. 257 k.k.),
gdy **motywowane są uprzedzeniami i wrogością z powodu pochodzenia etnicznego, narodowego, rasowego albo wyznawanej przez kogoś religii lub bezwyznaniowości**.

Zakazane jest także propagowanie faszyzmu lub innego ustroju totalitarnego (art. 256 § 1 k.k.) oraz rozpowszechnianie, produkowanie, posiadanie, nabywanie, prezentowanie, przewóz lub przesyłanie materiałów i przedmiotów zawierających treści nawołujące do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość lub też zawierające symbolikę faszystowską, komunistyczną lub inną totalitarną (art. 265 § 2 k.k.).

Najcięższym przestępstwem motywowanym nienawiścią jest spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub zabójstwo, mające na celu wyniszczenie w całości lub w części grupy narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub grupy o określonym światopoglądzie (art. 118 k.k.). Karane jest także samo przygotowanie do popełnienia tego przestępstwa.

Za przestępstwa motywowane nienawiścią można również uznać czyny określane jako przestępstwa przeciwko wolności sumienia i wyznania. Należy do nich: obrażanie uczuć religijnych poprzez publiczne znieważenie przedmiotów czci religijnej lub miejsc kultu religijnego (art. 196 k.k.), złośliwe przeszkadzanie publicznie wykonywanym aktom religijnym (art. 195 k.k.) oraz ograniczanie kogoś w przysługujących mu prawach ze względu na jego wyznanie lub bezwyznaniowość (art. 194 k.k.).

Przestępstwa te są **karalne i ścigane z urzędu** (patrz: „Co się dzieje po zgłoszeniu przestępstwa?”), a za ich popełnienie grozi sprawcom wyższa kara, niż za takie samo przestępstwo popełnione z innych pobudek.

WAŻNE: *Dokonując zgłoszenia o przestępstwie, **wyrażnie poinformuj policjanta albo prokuratora, że przestępstwo miało związek z Twoim kolorem skóry, pochodzeniem albo religią.** Dokładnie opisz zdarzenie. Pozwoli to na prawidłową kwalifikację popełnionego czynu, dzięki czemu sprawca odpowie za popełnienie przestępstwa motywowanego nienawiścią, a nie np. za „zwykłe” pobicie.*

Zgłaszanie przestępstwa motywowanego nienawiścią

Zgłaszać należy wszelkiego rodzaju incydenty motywowane uprzedzeniami i nienawiścią ze względu na rasę, wyznanie, bezwyznaniowość, pochodzenie etniczne lub narodowe. Niektóre ze zdarzeń są oczywiste (np. pobicie, w trakcie którego padają rasistowskie obelgi), inne jednak mogą być mniej ewidentne, jak np. hasła wykrzykiwane podczas demonstracji: „Nie lubimy Azjatów!”, czy „Arabowie do siebie!”. Nie ma jednak znaczenia, z jak oczywistym lub jak nieoczywistym zdarzeniem masz do czynienia. **Jeśli czujesz się ofiarą przestępstwa motywowanego nienawiścią, zgłoś to policji lub prokuratorowi.** Organy ścigania, a następnie sąd, będą odpowiedzialne za ustalenie, czy dany czyn miał charakter przestępstwa rasistowskiego.

Wszelkiego rodzaju przestępstwa motywowane nienawiścią powinny być zgłaszane bez względu na to, czy jesteś osobą pokrzywdzoną czy świadkiem takiego zdarzenia. Dzięki zgłoszeniu incydentu umożliwisz ściganie i ukaranie sprawców oraz zapobieganie podobnym wydarzeniom.

Zawiadomienie o przestępstwie możesz złożyć w następujący sposób:

- ustnie - najlepiej osobiście w najbliższym komisariacie policji albo w prokuraturze rejonowej.
Zostaniesz przesłuchany/a w charakterze świadka, a z tej rozmowy sporządzony zostanie protokół, który będziesz musiał/a podpisać,
- pisemnie - pismo opisujące zdarzenie możesz wystać pocztą lub zostawić w komisariacie policji lub w prokuraturze.

WAŻNE: *Jeżeli nie znasz języka polskiego, organy te są zobowiązane do przetłumaczenia Twoich zeznań (ustnych i na piśmie) na język polski. Może to jednak zająć bardzo dużo czasu, więc w praktyce najlepiej będzie, jeśli pójdziesz na komisariat albo do prokuratury z osobą, która zna język, jakim Ty się posługujesz, i język polski.*

Co się dzieje po zgłoszeniu przestępstwa?

Wykrywaniem przestępstw i ściganem ich sprawców zajmują się **policja i prokuratura**. Przestępstwa motywowane nienawiścią są przestępstwami ściganymi z urzędu, co oznacza, że **wystarczy zgłosić przestępstwo, aby organy ścigania rozpoczęły wyjaśnianie sprawy**. Nie musisz już wtedy podejmować dalszych kroków; będziesz świadkiem w sprawie niezależnie od tego, czy byłeś/aś pokrzywdzonym/a czy świadkiem zdarzenia, które zgłaszasz.

Policja **zawsze ma obowiązek przyjęcia zgłoszenia** o popełnieniu przestępstwa. Jako pokrzywdzony/a, w czasie pierwszego przesłuchania, powinieneś/powinnaś otrzymać na piśmie pouczenia o Twoich podstawowych uprawnieniach i obowiązkach. Warto, żebyś interesował/a się dalszym tokiem postępowania.

WAŻNE: *Jeśli jesteś pokrzywdzonym/a, przysługują Ci dodatkowe prawa: jesteś stroną w postępowaniu przygotowawczym i możesz np. wnioskować o przeprowadzenie dodatkowych dowodów czy uczestniczyć w przeprowadzeniu niektórych z nich, wnioskować o przesłuchanie świadka, za zgodą organu prowadzącego postępowanie przeglądać akta i sporządzać z nich odpisy.*

W ciągu **6 tygodni** od złożenia zawiadomienia o przestępstwie musisz zostać poinformowany/a o wszczęciu albo odmowie wszczęcia postępowania przez policję i prokuratora. Gdy nie otrzymasz takiej informacji, masz prawo wnieść zażalenie do prokuratora nadzrędnego albo powołanego do nadzoru nad organem, któremu złożyłeś/łaś zawiadomienie. Informację na temat prokuratora prowadzącego sprawę, bądź nadzorującego prowadzenie sprawy, a także jego przełożonego, uzyskasz we właściwej prokuraturze.

WAŻNE: *Postępowanie prowadzone przez policję lub prokuratora **nie jest jawne** i organy te **nie informują na bieżąco nikogo o jego przebiegu.***

Postępowanie to kończy się z chwilą wniesienia do sądu aktu oskarżenia. Od tego momentu sprawa toczy się przed sądem.

Jeżeli policja lub prokurator odmówią wszczęcia postępowania, a jesteś pokrzywdzonym/a, możesz wnieść zażalenie na postanowienie w tej sprawie.

Pouczenie na temat terminu i sposobu wniesienia zażalenia znajdziesz w postanowieniu, które zostanie Ci doręczone.

W określonych przez prawo sytuacjach postępowanie może też zostać umorzone. Na postanowienie w przedmiocie umorzenia także przysługuje Ci zażalenie do sądu.

W trakcie postępowania przed policją, prokuratorem i sądem **możesz być reprezentowany/a i wspierany/a przez adwokata**, który będzie Twoim pełnomocnikiem. Pełnomocnik działa w Twoim imieniu.

Jeżeli nie masz adwokata z wyboru, możesz zwrócić się do sądu z wnioskiem o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu.

WAŻNE: *Pomoc takiego pełnomocnika jest bezpłatna, a przyznawana jest osobom **ubogim** (brak środków na opłacenie adwokata) i **jednocześnie nieporadnym**, czyli takim, które mogą mieć problem z samodzielnym prowadzeniem swojej sprawy.*

**HELSIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA**

Do kogo można się zwracać o pomoc?

- **Policja**, numer alarmowy 997, 112. Wykaz komend i komisariatów policji znajdziesz na stronach: www.bip.gov.pl www.policja.pl
Numer policyjnej infolinii, gdzie anonimowo można zgłaszać przestępstwa (w godz. 8³⁰-15³⁰): 0 800 120 226.
- **Prokuratura**, wykaz prokuratur okręgowych i rejonowych w Polsce znajdziesz na stronie: www.pk.gov.pl
- **Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich**
Aleja Solidarności 77, 00-090 Warszawa
tel. (+ 48 22) 55 17 700, fax (+ 48 22) 827 64 53, rzecznik@rpo.gov.pl
Rzecznik Praw Obywatelskich ma swoich Pełnomocników Terenowych w Gdańsku, Wrocławiu, Katowicach i Krakowie.

Najważniejsze to zgłosić zdarzenie policji lub prokuraturze, choć możesz je zgłosić także organizacji pozarządowej zajmującej się pomocą cudzoziemcom czy poradnictwem obywatelskim. Organizacja powinna w takiej sytuacji zgłosić je organom ścigania.

Pamiętaj jednak, że bez współpracy z osobą pokrzywdzoną sama organizacja niewiele może zdziałać!

Organizacje pozarządowe:

- **Helsińska Fundacja Praw Człowieka**
ul. Zgoda 11, 00-018 Warszawa
tel. (+48 22) 556 44 40, 556 44 41, fax (+48 22) 556 44 51, hfhr@hfhrpol.waw.pl
- **Stowarzyszenie Interwencji Prawnej**
Aleja 3 Maja 12, lok. 510, 00-391 Warszawa
tel. (+48 22) 621 51 65, interwencja@interwencjaprawna.pl
- **Fundacja Instytut na Rzecz Państwa Prawa**
ul. F. Chopina 14/70, 20-023 Lublin
tel. (+48 81) 743 68 05, fundacja@fipp.org.pl
- **Ośrodek Migranta Fu Shenfu**
ul. Ostrobramska 98, 04-118 Warszawa
tel. (+48 22) 610 02 52, osrodek@migrant.pl
- **Uniwersytecka Poradnia Prawna Uniwersytetu Jagiellońskiego**
Al. Zygmunta Krasińskiego 18, 30-101 Kraków
tel./fax (+48 12) 430 19 97
- **Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć**
ul. Krowoderska 11/7, 31-141 Kraków
tel. (+48 12) 633 72 23, fax (+48 12) 423 32 77, biuro@pomocprawna.org
- **Stowarzyszenie „Otwarta Rzeczpospolita”**
Krakowskie Przedmieście 16/18, 00-325 Warszawa
tel. +48 22 828 11 21, fax +48 22 828 11 21, otwarta@otwarta.org
- **Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ”**
Formularz kontaktowy: www.nigdywiecej.org

Ulotka powstała dzięki wsparciu finansowemu Fundacji
"Pamięć, Odpowiedzialność, Przyszłość"